

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtiovarainvaliokunta pe 26.3.2020

Sote HE 241/2020 vp

Valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö

Sote-uudistus

Rahoitusmallista

Neuvotteleva virkamies Antti Väisänen VM

Neuvotteleva virkamies Noora Heinonen VM

Muutuskustannukset vuosina 2021 ja 2022

- a) Hallinnolliset valmistelurakenteet ja poliittinen päätöksenteko v. 2021–2022 n. 62,1 milj. euroa
 - b) ICT-järjestelmät ja tiedonhallinnointi v. 2022 n. 227 milj. euroa (osin kertakustannus, osin pysyväisluonteisia)
 - c) Viranomaisvaikutukset v. 2021–2022 n. 22 milj. euroa (osin kertakustannus, osin pysyväisluonteisia)
 - d) Aluevaalit ja hyvinvointialue-aloitejärjestelmä v. 2021–2022 n. 17,5 milj. euroa
- *Kaikki yhteensä n. 328,6 milj. euroa (HE 241/2020 vp arvio n. 455,1 milj. euroa)*

Muutostustannukset vuodesta 2023 lukien

1) Kunnille

- a) Sopimusten tai rahoituksen volyymin laskun mahdolliset vaikutukset hinnoitteluun, ICT-muutosten arvio on n. 50 milj. euroa (kertakustannus)
- b) Vuodesta 2026 tai 2027 tyhjenneistä kiinteistöistä voi aiheutua kustannuksia, mutta asiasta ei ole mahdollista esittää euromääräistä arviota

2) Hyvinvointialueille (*Kaikki yhteensä n. 642,1–962,1 milj. euroa (HE 241/2020 vp arvio n. 429–749 milj. euroa)*)

- a) Hallinnolliset muutostustannukset n. 115–125 milj. euroa
- b) ICT-järjestelmät v. 2023–2025 n. 403,1 milj. euroa (*HE 241/2020 vp arvio 190 milj. euroa*)
- c) Harmonisaatiokustannukset (i) palkoista v. 2023–2027 n. 124-434 milj. euroa ja (ii) soten maksuista, korvauksista tai palkkioista ei ole mahdollista esittää euromääräistä arviota
- d) Vuokratustannusten uudesta hinnoittelumallista ja palveluverkon kehittämisestä voi aiheutua kustannuksia, mutta asiasta ei ole mahdollista esittää euromääräistä arviota

3) Valtiolle

- a) Viranomaiskustannukset v. 2023–2025 n. 81,3 milj. euroa
- b) Aluevaalit n. 2 milj. euroa joka 4. vuosi ja hyvinvointialue-aloitejärjestelmä noin 50 000 euroa vuosittain
- c) **Omaisuusjärjestelyjen korvaukset v. 2026 lukien n. 150-250 milj. euroa**
- d) Verotulomenetykset v. 2023 lukien vuosittain n. 255 milj. euroa

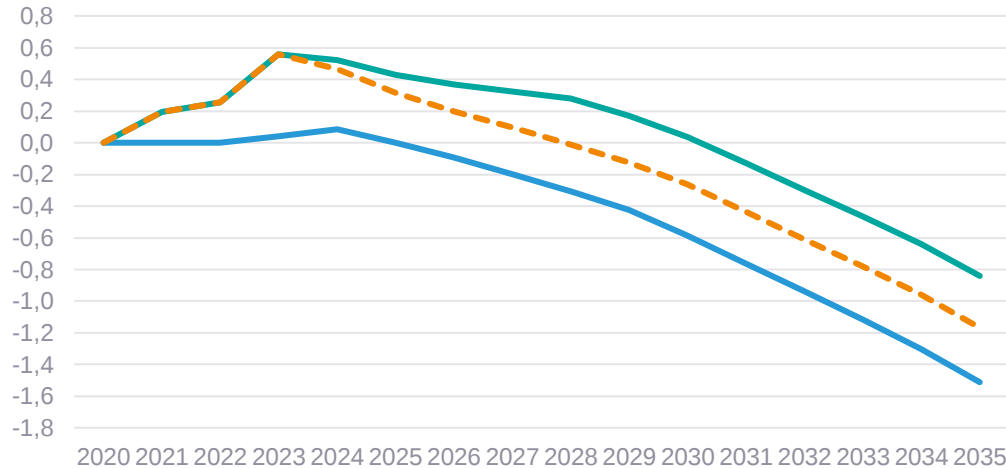
Uudistuksen taloudelliset vaikutukset kokonaisuuden ja julkisen talouden näkökulmasta

Neuvotteleva virkamies Ilari Ahola VM

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen vuositasolla

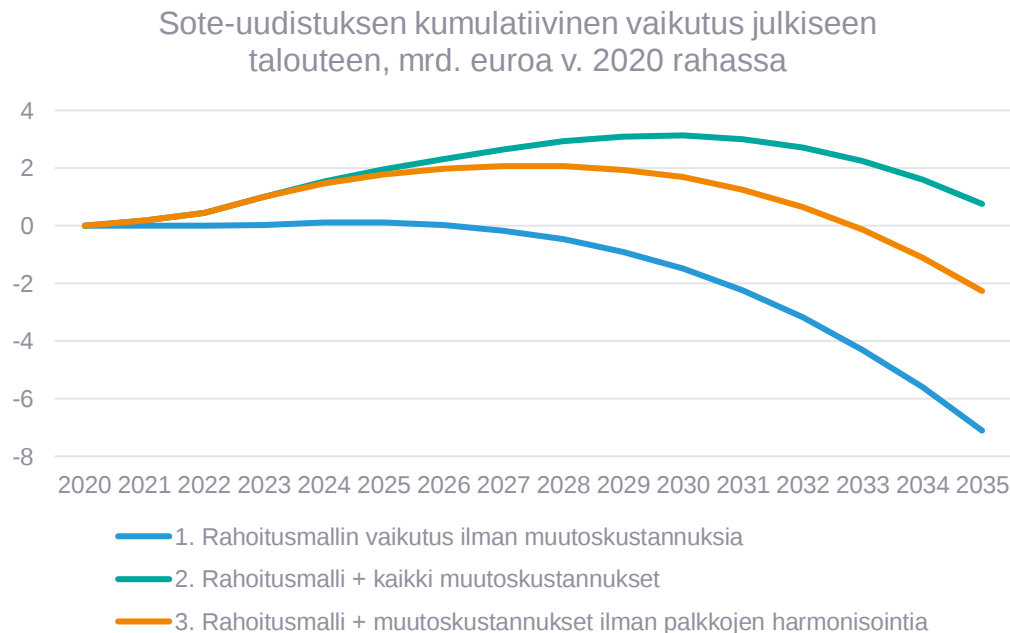
Sote-uudistuksen mahdollisuudet vahvistaa julkista taloutta, mrd. euroa v. 2020 rahassa

- 1. Rahoitusmallin vaikutus ilman muutokustannuksia
- 2. Rahoitusmalli + kaikki muutokustannukset
- - - 3. Rahoitusmalli + muutokustannukset ilman palkkojen harmonisointia

- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan vuositasolla
- Laskelma 1: Rahoitusmallin vaikutukset ilman muutokustannuksia
- Laskelma 2: Rahoitusmalli ja kaikki tunnistetut muutokustannukset (täysi lisärahoitus)
- Laskelma 3: Oletus että palkkaharmonisointi rahoitetaan rahoitusmallilla (muihin muutokustannuksiin täysi lisärahoitus)

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen kumulatiivisesti

- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan *kumulatiivisesti*
- Laskelmien oletukset samat kuin edellisessä kuviossa.

Kuntien toimintakyky uudistuksen jälkeen: tehtävät, elinvoima ja investoinnit

Kuntarahoituksen roolista

Neuvotteleva virkamies Miikka Vähänen VM

Neuvotteleva virkamies Ville Koponen VM

Neuvotteleva virkamies Erkki Papunen VM

Tehtävät uudistuksen jälkeen

- Kunnista hyvinvointialueille siirtyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen tehtävät
- Kuntien lakisääteiset tehtävät (ns. valtionosuustehtävät) ovat jatkossa :
 - Varhaiskasvatus
 - Esi- ja perusopetus
 - Kirjastot
 - Yleinen kulttuuritoimi
 - Taiteen perusopetus
- Lisäksi yleinen toimiala, tekninen toimi ja vapaaehtoiset muut tehtävät

Soten vaikutukset kunnan talouteen vaihtelevat lähtökohtaisesti merkittävästi

- Muutoksia kuvataan talouden **tasapainotilan muutoksella**, jolla tarkoitetaan **vuosikatetta poistojen jälkeen** (käyttötulojen ja -kustannusten erotus).
- Siirtyvät kustannukset voivat poiketa yksittäisen kunnan kohdalla merkittävästi siirtyvistä tuloista, koska:
 - A) sote-kustannuksissa on suuri vaihteluväli (n. 2 600 €/as – n. 6 800 €/as)
 - B) kunnallisveron tuotossa on suuri vaihteluväli (n. 110 €/as – n. 400 €/as)
 - C) yhteisöveron jako-osuuksissa on suuri vaihteluväli
 - D) tulojen tasausjärjestelmässä on suuret muutokset verotulojen vähenemisen seurauksena (tasausraja alenee -> tasauslisät pienenevät merkittävästi).
- Muutoksia kohtuullistetaan:
 - 1) Siirtyvien kustannusten ja tulojen erotuksen **muutosrajoitin** (+/- 60 % erotuksesta)
 - 2) 5 vuoden porrastetusti aleneva siirtymätasaus ja toistaiseksi **pysyvä muutostasaus (muutos enintään +/- 60 €/asukas eli n. 0,6 vero-%-yksikön tuoton)**
 - 3) *Lisäksi tulojen tasausjärjestelmän esitettävät muutokset (tasauslisä- ja vähennysprosentteihin) tasaavat osaltaan muutoksia.*

Uusi valtionosuusjärjestelmä

- Rakenne sama kuin nykyisin (tarve-erojen ja tulojen tasaus)
- Tarveperustaisesta osasta poistettu ns. sote-osat (mm. sairastavuus ja aikuis- ja vanhusväestö sekä osa muista kriteereistä)
- Kriteerit muutoin samat kuin nykyisin, mutta **uutena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa** (100 milj. €) ja **asukasmäärän kasvuun** perustuva lisä (n. 29 milj. €), jolla vastataan väestömäärän kasvun aiheuttamaan palvelutarpeen lisäykseen
- Eräiden nykyisten kriteereiden (esim. syrjäisyyskerroin ja vieraskielisyys) laskentatapaa tarkistetaan hieman sekä yhtenäistetään sekä poistetaan eräitä aiempia tasausjärjestelyjä
- Suurimmat muutokset tulojen tasausjärjestelmään:
 - **tasauslisä-% nostetaan nykyisestä 80:stä 90 %:iin** sekä
 - **tasausvähennys-% lasketaan nykyisestä vähintään 30:stä kiinteään 10 %:iin.**
 - Lisäksi **kiinteistövero** sisällytetään 50 %:n osuudella tulojen tasauksessa huomioitaviin verotuloihin. Voimalaitosten osalta tasauksessa huomioidaan vain ydinvoimalaitokset ja niiden veroprosentteina käytetään tasauksen laskennassa yleistä (keskimääräistä) kiinteistöveroprosenttia.

Kuntatalouden kestävyydestä sote-uudistuksen jälkeen (1/2)

- Yhdenkään kunnan tasapainotilan muutos poikkileikkaustilanteessa ei ylitä yhden kunnallisveroprosentin tuottoa (muutos max n. **0,6 %-yks.**)
- Sote-tehtävien kustannusten (merkittävät) kasvupaineet poistuvat kuntien harteilta -> lisää myös ennakoitavuutta.
- Kunnallisveroprosentin tuotto hieman paranee (keskimäärin n. +11 €/asukas) ja mahdollinen veronkorotus tuo suhteessa budjetin kokoon enemmän tuloja kuin nykyisin.
- Budjetin puoliintumisen vuoksi talouden tasapainottamiskeinot ovat rajallisemmat kuin nykyisin.
 - Jos kunnalla on jo ennen uudistusta talousvaikeuksia, tilanne voi olla haastava.
- Velat säilyvät ennallaan (pl. osa konserninelasta poistuu), joten suhteellinen velkaantuneisuus tuplaantuu.
 - Oleellista ovat kuitenkin **käytettävissä olevat tulot** (= tulot – kustannukset), johon enintään +/- 60 €/asukas muutos.
 - Vuodesta 2022 lähtien suhteellinen velkaantuneisuus ei enää osa kriisikuntamittaristoa

Kuntatalouden kestävydestä sote-uudistuksen jälkeen (2/2)

- Tulorahoituksen dynamiikka toimii jatkossa aivan kuten nykyisinkin eli esimerkiksi valtionosuuksien ja verotulojen muutokset vaikuttavat sellaisenaan kunnan tuloihin.
- Uudessa valtionosuusjärjestelmässä on myös esitetty uutena kriteerinä em. väestökasvun lisäosaa (n. 29Me), joka kohdistuu nimensä mukaisesti väestöään kasvattaviin kuntiin.
- Kunnilla säilyy myös uudistuksen jälkeen vahva kannustin pyrkiä edistämään kuntalaistensa terveyttä ja hyvinvointia. Parempi terveys ja työllisyys näkyvät myönteisesti kuntien tulorahoituksessa (verotulojen kautta) ja kustannuksissa (perustoimeentulotuen ja työmarkkinatuen rahoitusosuuksien kautta). Tämän lisäksi uuteen valtionosuusjärjestelmään ehdotetaan em. terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen lisäosaa (100 Me).

Kiitos!

Sote-uudistus